Yod

Revue des études hébraïques et juives

22 | 2019

**Medieval and Early Modern Translations of
Maimonides' *Guide of the Perplexed***

Dux neutrorum, I, 30

Electronic version

URL: <https://journals.openedition.org/yod/4061>

DOI: 10.4000/yod.4061

ISSN: 2261-0200

Publisher

INALCO

Printed version

Date of publication: 25 September 2019

Number of pages: 245-248

ISBN: 978-2-85831-317-4

ISSN: 0338-9316

Electronic reference

"*Dux neutrorum, I, 30*", *Yod* [Online], 22 | 2019, Online since 20 September 2019, connection on 08 July 2021. URL: <http://journals.openedition.org/yod/4061> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/yod.4061>

Yod est mis à disposition selon les termes de la Licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale 4.0 International.

Dux neutrorum, I, 30

Moses Maimonides, *Dux neutrorum*. Città del Vaticano, Biblioteca Apostolica Vaticana, Ottoboniano Latino 644 [A], ff. 22r-23r; Paris, Bibliothèque Nationale de France, lat. 15973 [B], ff. 17r-18r; Saint-Omer, Bibliothèque de l'agglomération, ms. 608 [C], ff. 11r-11v; Paris, Bibliothèque de la Sorbonne, ms. 601 [E], ff. 25v-26r; Graz, Universitätsbibliothek, ms. II 482 [G], ff. 22v; Città del Vaticano, Biblioteca Apostolica Vaticana, Vaticano Latino 1124 [K], ff. 11r-v; Città del Vaticano, Biblioteca Apostolica Vaticana, Vaticano Latino 4274 [L], ff. 19r-20r; Rabi Mosei Aegyptii *Dux seu director dubitantium aut perplexorum*, ed. Augustinus Iustinianus, Parisiis, Bade, 1520 [π], ff. XIr-XIv.

CAPITULUM XXX

Scias, quod sunt intelligibilia multa, que intellectus humanus poterit
apprehendere de natura sua per se. Sunt etiam multa in mundo,
que nullo modo sunt in natura eius, ut acquirat ea, quia porte
5 inquisitionis eorum sunt ei clause. Et sunt quedam, quorum partem
potest homo apprehendere, partem vero non. Et licet sit apprehensor,
non ideo sequitur, quod omnia possit apprehendere, sicut contingit
in sensibus, quorum natura est apprehendere sensata propria, nec
tamen apprehendunt ea quantumlibet remota. Sic etiam contingit in
10 aliis viribus corporalibus, quia licet homo fortis possit portare duo

1 Capitulum] *om. C* | Capitulum XXX] De multiplicitate diversitate intelligibilium. Capitulum
XXX π *om. EGK in marg. A add.* nota illud capitulum totum *al. m. in marg. A add.* nota
gradum intelligibilium *al. m. in marg. G add.* de multiplicitate diversitate intelligibilium *in marg. K*
2 humanus] *om. C* 3 de] *om. KLπ* | sua] supra *E* | multa ... mundo] in mundo multa
B 4 acquirat] acquirit *G* 5 sunt ei] *inv. A* | sunt ... Et] *om. BCE* | potest] poterit
L 7 omnia] ea *G* | possit] possint *Lπ* possunt *K* | contingit] convenit *K* 8 propria] et
sensibilia π *lac. KL* | tamen] cum *L* 9 Sic] sicut *AGKLπ* | viribus] viris *C* 10 homo]
hoc *K* | homo fortis] *inv. A*

talenta, non ideo poterit ferre decem talenta. Addunt autem singularia
 eiusdem speciei super se invicem in apprehensionibus sensibilibus
 et in aliis viribus corporalibus, sicut patet omnibus, sed tamen ista
 terminum habent, nec in infinitum procedunt. Idem iudicium est in
 15 apprehensionibus intelligibilibus humanis: addunt enim singularia
 eiusdem speciei super aliis singularibus. Et hoc manifestum est et
 notum apud sapientes, in tantum quod unus homo, ductu proprie
 investigationis, inveniet aliquod novum, quod alius homo numquam
 poterit intelligere, licet multotiens ei exponatur et per multiplices
 20 similitudines et in tempore longo. Et huiusmodi differentia non
 procedit in infinitum, sed intellectus humanus terminum habet, usque
 ad quem potest sine dubio pervenire, et in eo stare.

Sunt etiam quedam, que probantur homini esse impossibilia, ut
 sciantur ab eo, nec invenit animam suam cupidam sciendi ea, quoniam
 25 cognoscit esse impossibile, ut sciat ea, nec habet portam, per quam
 intret ad sciendum ea; sicut ignoramus astrorum numerum, utrum sint
 paria aut imparia, et ignoramus numerum vivorum et metallorum et
 plantarum et similium.

Quedam vero sunt, quorum videt homo animam suam cupidam,
 30 ut sciat ea, et persequitur intellectus scientiam veritatis ipsorum, et
 inquisitio ipsorum invenitur in hominibus speculatoribus sapientie in
 omni tempore. Et in illis multiplicantur scientie et opiniones hominum
 speculatorum, et inter eos incidit contrarietas, et multiplicantur
 dubitationes, quia intellectus pendet de scientia illarum rerum, id est
 35 cupiditas ipsius intellectus, et quia quilibet eorum putat se invenire

1 talenta] *om. E* | Addunt] addit *A* | autem] tamen *A* vel autem *sup. l. A* etiam *G*
 12 super] sunt *sed corr. in marg. G* | in.] *om. C* | apprehensionibus] apprehensibilibus π
 13 terminum] certum *L* 14 est] *om. ABÉ* | apprehensionibus] apprehensibilibus *E* 15 spe-
 cie] *add. super se invicem in apprehensionibus intelligibilibus humanis sed del. G* 16 aliis
 singularibus] *inv. KL* 17 apud] *add. omnes E* 18 ductu] ductus *A* 19 aliquod] aliud *L*
 | novum] nomen *L* 19 ei] *om. E* 20 Et] *om. A add. quod intellectus humanus terminum*
habet in marg. K | procedit] tendit π *om. KL* 21 quem] quod *E* | potest] poterit *AGKL*
 | dubio] dubi *L* 22 in eo] meo *L* 23 etiam] et π | impossibilia] possibilia *C* | ut] nec *L*
 24 eo] eis *K* 25 cognoscit] cognoscat *K* 26 Sicut] *add. sicut A* | astrorum] aliquorum
L | astrorum ... paria] *om. sed suppl. in marg. B* | numerum] *om. E* | utrum ... numerum]
om. G 27 aut] an *E* an vero *L* aut imparia *om. B* | vivorum] vinorum π virorum *C* vitiorum
L 28 plantarum] planetarum *C* 30 et, ... ipsorum] *om. E* 32 in.] *om. K* 33 specu-
 latorum] speculativorum *AB* 35 et] *om. A* | eorum] illorum *L*

viam scientie veritatis ipsorum. Et non potest intellectus humanus
inducere probationem super hoc sine metu contradictionis in rationibus
preter stultum, qui contradicit in contrario, quod vocatur contrarium
probabile, sicut quidam contradicunt in spericitate terre et rotunditate
40 celi et in similibus, et isti tales non habent ingressum in hac ratione.
Et illa, in quibus renovatur dubitatio huiusmodi, sunt multa in genere
rerum spiritualium, et pauca in rebus naturalibus, et deficient in rebus
disciplinalibus.

Dixit Alexander: tria sunt, que impediunt hominem apprehendere
45 veritatem rei, sicut est amor altitudinis seu magnanimitatis et
strenuitatis; secundum est subtilitas et profunditas rei investigande;
tertium est ignorantia inquisitoris et brevis potentie sue in
apprehendendo, quod sibi convenit, ut apprehendat. In nostro autem
tempore est causa quarta, quam non numeravit Alexander, quia
50 non erat in tempore suo, hoc est societas et nutritura, quoniam in
natura hominis est amor sequendi illum, cum quo habet societatem,
et diligere ea, in quibus nutritus est, adeo quod videbit habitatores
villarum, licet sint in illis in sordibus et in defectu delectationum et
in malitia ciborum, ut odiant habitationem civitatum, nec delectantur
60 in deliciis earum, et eligunt potius ea, in quibus nutriti sunt, quam

36 ipsorum] *om.* $KL\pi$ | humanus] sanus C 37 super ... metu] sine metu super hoc π sine
sunt hoc metu C sine metu super his K | in] et *sed corr.* *sup.* $l.$ K 38 vocatur] vocant π *add.*
in A 39 quidam] *add.* *ant sed exp.* E | spericitate] spissitate C 41 dubitatio] dubio duo K
42 rerum] *add.* *sp sed del.* G 43 disciplinalibus] disciplinabilibus A 44 Dixit] *add.* tria
impediunt apprehensionem *al. m. in marg.* B *add.* nota quod secundum Alexandrum tria impediunt
apprehensionem veritatis *in marg.* K *add.* nota impedimenta apprehensionem veritatis secundum
Alexandrum *al. m. in marg.* G | hominem] *om.* $KL\pi$ 45 altitudinis] multitudinis $KL\pi$ |
magnanimitatis] magnitudinis $C\pi$ 46 subtilitas] דקות sublimitas A 47 inquisitoris] inquisi-
tionis C | sue] eius π 48 tempore est] *inv.* $GKL\pi$ 49 est] *om.* C | causa quarta] *inv.*
 $K\pi$ *add.* quartum est nutritura *al. m. in marg.* B | quam] quare E | numeravit] numerat G |
quia] quod E 50 tempore suo] *inv.* C | in] *om.* CE 51 habet] haberet L 52 vide-
bit] videbis $B\pi$ | habitatores] *add.* *v sed exp.* C | licet] licent *sed corr.* C 53 in illis] *del.*
 G | sordibus] cordibus E *add.* in illis G | defectu] delectationi C | delectationum] *om.* C
54 civitatum] civitatis L | delectantur] delectentur π 55 eligunt] *add.* potius K | potius
ea] postea AKL *add.* potius *in marg.* L | ea] *om.* π | nutriti] nutrita B | quam] quantum
 E 56 placet] placent G | ipsorum] eorum G 57 in] *add.* deliciis et L | nec,] *add.*
derla sed exp. K | delectari] delectare E 58 unguentis] unguentes B | Simile] similiter C
| contingit] convenit K 59 et] *add.* opinionibus *sed exp.* K | sua] *om.* $CGKL\pi$ 60 anxiatu] *add.*
anxius est A

ea, in quibus non sunt nutriti, licet sint meliora, nec placet anime
 ipsorum morari in curiis deliciarum, nec uti pannis pretiosis, nec
 delectari in balneis nec unguentis et odoribus bonis. Simile contingit
 homini in scientiis et opinionibus, in quibus nutritus est ab infantia
 65 sua, quoniam diligit illas, et confirmat rationes ipsarum, et anxiatur in
 contrariis. Et propter istam causam similiter deficit intellectus hominis
 in apprehensione veritatum, et sequitur ea, in quibus nutritus est,
 sicut contingit genti in corporeitate et multis modis spiritualibus, sicut
 postea explanabimus. Et hoc accidit propter societatem et nutrituram
 70 cum eis, quorum opinio firmatur in illis, et inducunt plana sua
 super corporeitate et super cogitationibus vanis et infirmis, sed dicta
 fuerunt per viam similitudinis propter causas, quas postea dicemus.

Et non putes, quod hoc, quod diximus de brevitate intellectus humani
 et de termino, in quo stat, est dictum secundum legem tantum, sed iam
 75 dixerunt hoc philosophi, et investigaverunt inquisitione diligenti in
 fine inquisitionis preter legem et opinionem, et est verum, nec dubitat
 in eo nisi stultus, qui nescit ea, que probantur.

Hoc autem capitulum non premisimus, nisi ut sit stramentum
 eorum, que sequuntur.

61 causam] rationem π om. KL | similiter] nichil L om. π | hominis] humanus E |
 in] et E 62 veritatum] veritatis $K\pi$ virtutis L | sicut] sic A 63 contingit] convenit K
 64 postea] om. C | explanabimus] explanabitur L 65 inducunt] ducunt C 66 dicta]
 dictum C 67 causas] add. *quid sed del.* G add. propter KL 68 putes] putas K | hoc] id
 BE 69 est] omne L | tantum] tuam CGK π nostram E tui L | sed] et G 70 investi-
 gaverunt] investigationaverunt G 71 preter] propter BL | nec] non π om. KL 72 eo] ea
 KL π | nisi] ubi L 73 autem] est K | sit] om. G | sit stramentum] inv. A